

РЕЦЕНЗИЯ

На научните трудове, представени от доц. дн Ваня Спасова Георгиева – преподавател в катедра Педагогика на Факултета по Педагогика към ЮЗУ „Неофит Рилски“ за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление шифър 1.1 „Теория и управление на образованието (Организация и управление на образованието)

Рецензент проф. д-р Петър Балкански

В обявения от ЮЗУ „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград за „професор“ в ДВ бр. 54/01.07.2014 г. за нуждите на университета, доц. дн Ваня Георгиева е единствен кандидат.

1. Кратки биографични данни:

В периода 1971 – 1975 г. Ваня Георгиева завършва Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Педагогика“ и специализация „Психология“. През 1987 г. придобива образователно – научната степен „Доктор“ (кандидат на педагогическите науки), а в 1996 г. ѝ е присвоено от ВАК научното звание „Доцент“ по „Методика на обучението – педагогически технологии за обучение в труд, техника и технологии“, шифър 05.07.03. През 2010 г. защитава дисертация на тема: „Метатехнологии за мениджмънт на качеството на образование“ и е присвоена научната степен „Доктор на науките“ по „Теория на възпитанието и дидактика“ (Организация и управление на образованието, шифър 05.07.01).

2. Трудова и професионална реализация:

Началото на трудовата биография на доц. В. Георгиева е поставено в 1976 г. За първи път тя постъпва на работа като сътрудник в Регионалния инспекторат по образование (Окръжен отдел „Народна просвета“ – гр. Русе: 1976 – 1977 г.). От 1978 г. до сега последователно работи като асистент, старши асистент, главен асистент и доцент във филиала на СУ „Св. Климент Охридски“ – гр. Благоевград, преобразуван във Висш педагогически институт – гр. Благоевград, и сега в Югозападен университет „Неофит Рилски“. Като университетски преподавател професионалната реализация преминава отначало във Факултета по инженерна педагогика (1978 – 2002 г.), а след това – във Факултета по педагогика – Катедра „Управление на образованието и социална педагогика“, а сега – в Катедра „Педагогика“, където работи и понастоящем.

В момента ръководи магистърска програма по образователен мениджмънт и докторантска програма по „Теория и управление на образованието“.

3. Допълнителна квалификация:

В периода 1979 – 2003 г. Ваня Георгиева специализира в различни страни и научни организации по актуални въпроси на професионалната педагогика и управлението на образованието.

- 1979 г. специализира в Хумболт университет – ГДР по въпроси на техническото възпитание в ранна ученическа възраст;
- 1983 г. завършва специализация в Института за усъвършенстване на учителите в гр. Минск по въпросите на организацията на учебно – трудовия процес;
- 1988 г. специализира в Руската академия на науките – гр. Москва в Института по психология на тема: „Личностно развитие в процеса на труда“;
- 2003 г. завършва едномесечна специализация в NSO – Амстердамски университете по въпросите на образователния мениджмънт. Тази специализация е особено важна за нейното кариерно развитие и от гл. т. на обявения конкурс за професор по „Организация и управление на образованието“;
- В периода 1995 – 1999 г. участва в краткотрайни квалификационни курсове и тренинги към Фондация „Отворено общество“ по въпроси на гражданското образование, водене на дебати, разрешаване на конфликти, кариерно образование, съвременни методи и стратегии на образование.

4. Основни области на квалификация и научни изследвания:

Ваня Георгиева е учен – изследовател с разностранни научни интереси, които са свързани с нейната трудово – професионална реализация. Умее паралелно да надгражда и да съчетава общопедагогическата и тясно методическата си професионална подготовка с усвояването на нови области на научното познание като университетски преподавател и изследовател. Полага изключителни усилия да се развива като си променя, следи новости в образованието, откликва на потребностите на съвременната педагогическа и управленска практика, като усвоява нови идеи и компетентности за тяхното практическо решаване. Всичко това я утвърждава като интердисциплинарен изследовател с многостранни научни и иновативни интереси в областта на:

- Съвременни образователни системи за формално и неформално образование – сравнителен анализ, промяна, развитие, иновативност, трансформация;
- Съвременни образователни стратегии и технологии за обучение;
- В професионализацията на управлението на университетското и училищното образование;
- В разработването на учебни планове и програми по отделни модули и направления на образователния мениджмънт;
- В подготовката на педагогически специалисти като мениджъри в образованието;

- В разработването на отделни клонове на образователния мениджмънт като поле за проучване и обучение: образователен маркетинг, връзки с обществеността, мениджмънт на промяната в образованието, мениджмънт на качеството на образование, разработване и управление на проекти, създаване на учебни стандарти и документация по професионално обучение в общообразователното училище;
- Развитие на методологията и методите за изследване на управленския процес в системата на образование;
- В технологичното обучение в общообразователното училище (културно – образователна област „Труд и технологии“).

В определен период в своето личностно и професионално развитие (1994 – 1998 г.), Ваня Георгиева посвещава на изучаването и практикуването на гражданското образование, а в последно време – на образованието на децата със специални образователни потребности. Нейните научни интереси в областта на гражданското образование са продиктувани от стремеж за постоянно личностно самоусъвършенстване, без да са утвърдени като трайна професионална ориентация за реализация.

5. Публикационна дейност и научно творчество:

Официалният списък на публикациите, които са представени за рецензиране съдържа 50 заглавия, които са публикувани след избора на Ваня Георгиева за доцент. Според авторската идентификация тези публикации са структурирани, както следва:

- **Първа група:** 4 самостоятелни монографии с характер на университетски учебници, от които 3 са тясно свързани с характера на конкурса: „Образователен маркетинг“, „Метатехнологии за мениджмънт на качеството на образованието“ и „Мениджмънт на промяната в образованието: тенденции и решения“.

Четвъртата самостоятелна монография е озаглавена: „Обучение по техника и технологии от 6 до 16. Теории и методи“. Останалите две монографии са съвместно творчество, също с характер на университетски учебници, които непосредствено са свързани с предмета на обявения конкурс: „Образователен мениджмънт: организация и управление на образователни проекти, дейности и институции“ – в съавторство с Св. Николаева, където Георгиева е автор на Гл. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 и 10.2; монография „Въпроси на образователния мениджмънт“ в съавторство с Вяра Георгиева, Ваня Божилова и Божидара Кривирадева и личностно творчество на Георгиева – Гл. 2, параграф 8, 9 и 10.

- **Втора група:** учебници и учебни помагала за ученици и учители от СОУ, одобрени от МОН:
 - ✓ Учебник за 5 – ти клас „Домашна техника и икономика“ – в съавторство с Л. Витанов и водещ автор – Ваня Георгиева;

- ✓ Книга на учителя по домашна техника и икономика за 5 – ти клас – в съавторство с Л. Витанов и водещ автор – Ваня Георгиева;
- ✓ Учебник за 6 – ти клас „Домашна техника и икономика“ – в съавторство с Г. Кендов и Д. Митова. Водещ автор – В. Георгиева;
- ✓ Учебник за 7 – ми клас „Технологии“ - в съавторство с Л. Витанов, Г. Кендов и Д. Митова. Водещ автор – В. Георгиева;
- ✓ Книга на учителя по „Технологии“ в съавторство с Л. Витанов, Г. Кендов и Д. Митова. Водещ автор – В. Георгиева.
- **Трета група:** това са 19 статии и разработки в научно – теоретични, научно – методически списания, сборници и методически ръководства. По своето тематично съдържание те са твърде разнолики и могат да бъдат обособени в няколко групи:
 - ✓ Сравнителен анализ на образователната система в САЩ – 2 статии в сп. „Отворено общество“;
 - ✓ Въпроси на гражданското образование и гражданското общество – 3 броя;
 - ✓ Въпроси по теория и методика на обучението по културно – образователна област „Бит и технологии“ – 4 броя;
 - ✓ Евроинтеграция и съвременни проблеми на образованието – 3 броя;
 - ✓ Актуални въпроси на теорията и практиката на образователния мениджмънт – 6 броя;
 - ✓ Други – 2 броя.
- **Четвъртата група публикации** са 10 научни съобщения и доклади, представени на научни конференции, симпозиуми, семинари. От тях 2 са посветени на технологичното обучение в СОУ, а останалите 8 са актуални въпроси на образователния мениджмънт
- **Петата група публикации** са научни студии и методически ръководства, свързани с разработването на конкретни проекти на актуални въпроси на управлението в системата на училищното образование и технологичното обучение.

Пет от всичките посочени публикации са поместени в чуждестранни издания в Румъния, Македония, Русия.

Публикациите на Ваня Георгиева са широко популярни сред научната и педагогическите общности и сред практикуващите специалисти в областта на технологичното обучение и управлението на образованието. Всички нейни научни и методически трудове са цитирани в различни публикации по управление на образованието и обучението на учениците по „Труд и технологии“. Ваня Георгиева е водещ автор в България по въпросите на обучението и подготовката на учителите от културно – образователното направление „Труд и технологии“. Около 100 000 ученици се обучават по помагала, на които тя е водещ автор. Тя е единственият в страната „Доктор на науките“ по „Организация и управление на образованието“. Като отговорник и ръководител на

магистърската и докторантската програма по „Образователен мениджмънт“ и „Теория на управлението на образованието“, тя има съществен принос в утвърждаването на професионализацията на управлението в системата на училищното образование. Нейните публикации по образователен мениджмънт се използват най-активно за обучението на студентите в магистърските и докторантските програми и в различните квалификационни курсове, семинари и тренинги.

Представените за рецензиране учебници за ученици от прогимназиалния етап – „Домашна техника и икономика“ за 5 – ти клас и 6 – ти клас и „Технологии“ за 7 – ми клас, както и съответните Книга на учителя за тези класове са колективно творчество, но без ясно разграничение на индивидуалния принос на всеки от авторите. На всички тези учебни и методически материали Ваня Георгиева е била научен ръководител на екипите за тяхното разработване. Учебниците, предназначени за учениците и методическите помагала към тях за учителите ги приемам в настоящата рецензия за сведение, тъй като не е открит авторският принос и не са свързани с темата на конкурса, но те са добро доказателство за дидактическата компетентност на Ваня Георгиева като автор на учебна и методическа литература в такава специфична област на обучението на учениците, каквито се явяват учебните предмети в общообразователното училище, като „Домашна техника и икономика“ и „Технологии“, задължително изучавани от всички ученици от 5 – ти до 7 – ми клас в страната.

6. Изследователска дейност:

Изследователската дейност на Ваня Георгиева се изразява в провеждането на различни педагогически експерименти по въпросите на технологичното обучение и управлението на качеството на образованието. Тя е ръководител на няколко национални иновационни проекта, разработвани под нейно ръководство съвместно с Министерство на образованието и науката. Нейната научно – изследователска компетентност е високо оценена от МОН, в резултат на което тя е привлечена за консултант и ръководител в разработването на учебни стандарти, нова учебна документация по технологичното обучение. Многократно е привлечана като консултант от Министерство на образованието и като експерт в регионалните инспекторати по образование. Това я прави желан и търсен обучаващ преподавател с различни групи учители и директори на училищни организации.

7. Съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение:

Ваня Георгиева е представила убедителни доказателства, удостоверяващи изпълнението на чл. 87 от Закона за развитие на академичния състав и чл. 90, ал. 2 и 3 от Правилника за прилагането на закона:

- ✓ Притежава образователна и научна степен „Доктор“ (кандидат на педагогическите науки) – зап. № 10/16.06.1988 г. с решение на ВАК;
- ✓ Придобила е академична длъжност (академично звание) „Доцент“ с решение на ВАК от 17.06.1996 г., на която длъжност работи без промяна досега;
- ✓ Притежава научната степен „Доктор на науките“ – диплома № 34298/30.06.2010 г.;

Кандидатката за длъжността „професор“ е покрила изискванията на Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав и Правилата на университетската комисия, утвърдени от ЮЗУ „Н. Рилски“ за оценяване на готовността за заемане на академичната длъжност „професор“, като комисията ѝ е присъдила общо 77 точки за приноси в научно – изследователската и учебната дейност. По този начин тя покрива изискванията на чл. 90, ал. 1 и ал. 2 на Правилника и т. 1 на Правилата.

Ваня Георгиева е изпълнила изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение за учебна дейност:

- Четири лекционни курса в магистърската програма по образователен мениджмънт на български и чуждестранни студенти, на български и английски език (образователен мениджмънт, стратегически и иновационен мениджмънт в образованието, образователен маркетинг и европейско законодателство в магистърската програма по специална педагогика. Учебните програми са авторски и се отличават с редица нововъведения. Освен това, тя чете курсове по „Теория и методика на обучението“ за студенти от специалност „Обща педагогика“, „Социална педагогика“ и „Специална педагогика“;
- Участва с лекционни курсове извън висшето училище за обучение и тренинги на директори на училища от страната в НИОД – гр. Баня, Национален педагогически център към МОН, в текущи семинари на МОН, РИО и неправителствени организации, където използва изобилие от съвременни информационно – комуникационни и интерактивни методи на преподаване и учене;
- Осъществява научно ръководство на студенти дипломанти и на трима докторанти (две на български и един на английски език);
- В продължение на 5 години осъществява административно и научно ръководство на магистърската програма по образователен мениджмънт – редовна и задочна форма на обучение и многократно е привличана като консултант при разработването на учебната документация по културно – образователно направление „Бит и технологии“.

8. Научни приноси:

Анализът на предложените за рецензиране научни трудове показва, че Ваня Георгиева е иновативен учен, с достатъчно и качествени на брой научни публикации, които добре очертават нейния поливалентен научен профил като учен, изследовател, университетски преподавател, консултант, ръководител на проекти, който е добре информиран специалист с разностранни компетентности. Тя е добре информирана за новостите в технологичното обучение и организацията и управлението на образованието, познава добрите практики в тази област у нас, Европа и света.

Анализът на научните приноси показва, че те могат да се групират в няколко направления:

1. Диференциране и изследване на различните гледни точки за категориите технологии и метатехнологии;
2. Разработва, експериментира и внедрява авторски модел за първи път у нас на метатехнологии за мениджмънт на качеството на образованието;
3. Разширява и задълбочава представите за начина на интерпретация на метатехнологичните функции на синергетичния и маркетинговия подход в съвременната теория и практика на управлението на качеството на образование;
4. Създава рамка за самооценяване на образователните институции по въпросите на качеството на образованието;
5. Разработва и предлага експертна оценка на модел за педагогическа проверка в реална образователна среда;
6. Обогатява теорията на образованието и управлението с нови понятийни категории, като: образователна среда, европейско образователно пространство, метатехнология, образователен маркетинг, образователна организация, образователна институция, административен мениджмънт в образованието;
7. Разработва холистичен модел за управление на качеството на училищното образование;
8. Обогатява теорията на образованието и мениджмънта на образованието с нови понятийни категории. Дава нова смислова диференциация на понятията „управление“, „мениджмънт“, „администрация“, „образователна институция“, „образователна организация“ в контекста на съвременната теория за мениджмънта и в частност – на образователния мениджмънт като специфичен вид управление;
9. Дава своя принос за модернизацията на технологичното обучение у нас като обосновава и разработва нови педагогически идеи, нови технологии, учебни програми и методически помагала в културнообразователна област „Бит и технологии“, като допринася за модернизацията на професионалното училищно образование и

неговата практическа насоченост във връзка с практиката и контекста на пазарните отношения;

10. За първи път у нас разработва специфичните теоретически и практически въпроси за особеностите на управлението, на иновацията и промените в образованието в контекста на теорията за организационното развитие; на образователния маркетинг и връзките с обществеността. Дава своя принос и интерпретация в изследването на синергичния подход към управлението на образователните системи и за осмисляне на различни европейски стратегии, програми и модели за промяна и развитие на образованието;
11. Разработеното от Ваня Георгиева помагало на учителя „Обучението по техника и технологии от 6 до 16: теория и методика“, тя се утвърждава като водещ учен в нашата страна по технологичното обучение в общообразователното училище. Цитираният научен труд е неотменно помагало на българските учители и специалисти по учебния предмет „Труд и технологии“ за 5 – 7 клас. Всички тези приноси моменти са свързани с обявения конкурс за професор по „Организация и управление на образованието“.

Някои бележки:

1. Приемам публикациите „Книга на учителя“ по „Домашна техника и икономика“ и „Технологии“, както и учебниците „Домашна техника и икономика“ за 5 – ти и 6 – ти клас и „Технологии“ за 7 – ми клас за сведение. Те не са предмет на анализ на настоящата рецензия, тъй като са колективно творчество и не са обособени отделните авторски приноси при тяхното разработване;

Както посочих по-горе Ваня Георгиева е водещ автор и ръководител на екипа при разработването на посочените учебници и учебни помагала.

2. Представените списъци на публикациите не дават точна представа за техния брой и вид, които се съдържат в приложения комплект от документи. В едни списъци се посочва, че общият брой на публикациите е 100, в други – 74, а в официалния списък на публикациите са посочени 50 заглавия на авторски научни трудове;
3. Формулираните от Ваня Георгиева в справката за научни приноси би могло те да бъдат представени по-прецизно, по-реалистично и в по-концентриран вид.

Представените за рецензиране научни трудове са на високо теоретично равнище, разработени са в духа на академичните традиции с обогатен научен понятиен апарат, коректно цитиране на водещи автори в съответните области и се явяват самостоятелно творчество на автора.

Заключение:

Анализът на предложените за рецензиране научни трудове на доц. дн Ваня Георгиева са достатъчни като количество и качество и са обективно доказателство, че тя **отговаря на необходимите изисквания за заемане на длъжността „професор“**. В своята съвкупност нейното творчество я характеризира като изграден и креативен учен, високо компетентен, като задълбочен изследовател, иновативен преподавател, желан консултант в системата на образованието и авторитетен учен от национален мащаб.

Всичко това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да предложат на Факултетния съвет доц. дн Ваня Спасова Георгиева да бъде утвърдена за заемане на академичната длъжност „професор“ за нуждите на Югозападен университет „Неофит Рилски“ по професионално направление 1.1. „Теория и управление на образованието (Организация и управление на образованието).

10.10.2014 г.

Рецензент:
Проф. д-р Петър Балкански